

Però, tal com diu Horaci a l'*Art poètica*:

«Allò que entra per les orelles mou l'ànim més peresosa-
ment que allò que es passa sota els ulls fidels i de què l'es-
pectador es dona compte.»³⁷

Em veig obligat a descriure tot el que vaig veure com a testimoni ocular.

El dia vint-i-cinc de desembre del començament del *cinquè* any del segle XVIII del naixement del Senyor, segons el còmput habitual,³⁸ l'any *cinquè* del pontificat de Climent XI, en la *cinquena* indicció,³⁹ regnant a Espanya Felip V, i l'any *cinquè* del seu regnat, al dia *cinquè* de la setmana, a l'hora *cinquena* del vespre, al punt en què el rellotge començava a mostrar l'hora, amb cel serè perquè, com diu Virgili, «mai del cel serè no caigué tan sovint el llamp»⁴⁰ —així, en la coronació del rei Darios va brillar un llamp en el cel serè (Brietius, 156)—,⁴¹ des d'orient es va alçar per damunt de Barcelona, capital del Principat de Catalunya, una bola de foc, talment el sol o la lluna plena, de la qual, durant un cert temps, roman- gué una línia de foc, fins on es podia veure, d'un metre i mig, de sud a nord, que s'havia convertit en un fil de núvol, i a poc a poc s'esvaí amb l'estrèpit de les armes i dels canons.⁴² De fet, jo ho vaig veure, això: una cosa més horrible no l'havia llegida mai, excepte en les grans desgràcies i les grans derrotes, i no sé pas dir què significava. Diré el que va respondre l'oracle, tal com ho conta Porfiri (*La filosofia que es desprèn dels oracles*):

«Avui no es pot pas dir quins cursos fan els estels, on es troben, perquè la força de cantar ara la retenen els astres.»⁴³

Catalunya, doncs, era cobejada pels aliats, com consta a la primera carta, i havia estat escollida i era desitjada per aquests i pel príncep; Carles s'hi adreça havent aparellat la flota holandesa del soberg anglès, i al cinquè any,⁴⁴ quan ja regnava en els cors de gairebé tothom, posa els peus a Catalunya, i tota la terra el proclama senyor i rei, i no va caldre esperar ni va ser necessària aquella reverència de cert noble al rei normand Guillem, a qui, en arribar a Hastings, a Sussex, digué quan desembarcava de la nau al país que acabava de sucumbir: «Tens, senyor, Anglaterra, i en seràs el rei»; i, veient que el rei en persona agafava sorra i terra amb la mà, va afegir: «Has rebut aquesta terra com a possessió teva.» Aquest, talment un altre Deucalió, no pas per les armes o per la força, sinó amb amor, esforç i afabilitat, ha aconseguit el poder, això és, el nostre principat. D'altra banda, aquesta manera de regnar correspon a un home, com si diguéssim, impetuós i armat contra una fera.

Al seu torn, Barcelona, que era protegida pels soldats de la guarnició i defensada pel lloctinent de la província o virrei de Felip, se sotmet igualment als comandaments aliats en virtut d'uns pactes d'honor amb els defensors, sense perdre els privilegis, les lleis, els usos, els costums, les constitucions, les exempcions i les llibertats que havien estat concedits als habitants i natu-

rals del regne. I aquests ja sentien un gran afecte per Carles perquè, com diu Livi en el llibre 6: «Una gran part de la victòria del poble contra el tirà ja està en el fet de no voler suportar més la tirania.»⁴⁵ D'aquesta manera, després de quaranta dies de setge, es va veure obligada a lliurar-se als aliats vencedors.⁴⁶ Amb menys esforços, despeses, temps i dificultat, la resta de les places de Catalunya, un cop sotmesa la capital, caigueren com membres d'aquell mateix cos.

Presa ja Catalunya, hom la considera com una pedra angular col·locada per consolidar i bastir la recuperació de tot Espanya. Immediatament, tanmateix, foren enviats als aliats ambaixadors per demanar-los ajut. Mentrestant, Carles III entra a Barcelona entre les alegres aclamacions del poble.⁴⁷ I per aquest acte se li podria dir (en els mateixos termes de la lloança de Trajà): «Hauries vist els carrers envaïts de pertot arreu i un estret corriol deixat per a tu, el poble entusiasmat a banda i banda, arreu el mateix goig i la mateixa cridòria: tan general era l'alegria que s'havia apoderat de tothom a la teva arribada, venint com venies per a tothom.»⁴⁸

El duen a palau i el fan seure al tron reial; dels del bàndol contrari, la majoria van emprendre la fugida i es van dispersar, mentre que d'altres, havent-li jurat fidelitat i havent estat perdonats amb indulgència, se li van adreçar i foren acollits molt humanament, però se'ls va advertir que des d'aleshores haurien de viure més cautelososament. Convoca per als catalans Corts Generals, ce-

lebra consells; en ells, mostrant-se pietós i savi com un altre Samuel, explicà als catalans la causa de tots els mals: que haguessin abandonat el veritable successor de la Casa d'Àustria i haguessin seguit l'intrús de França. Els catalans, en realitat, que ja havien estat vexats per Felip i eren partidaris de Carles, van mostrar que detestaven els ídols enganyosos subscriuint i signant la primera constitució amb l'acostumat jurament de la religió, excloent la família dels Borbons de manera perpètua de la successió dels regnes d'Espanya en la mesura que corresponia i pertocava a la casa i la família dels Àustries, i això s'establí i es decretà expressament en la constitució de les Corts dels anys 1705 i 1706. Se li pot aplicar, atès que concedí una constitució i una llei, el que va dir Moisès al seu poble en el Deuteronomi (4, 7): «¿Quina és la nació, per més gran que sigui, que tingui uns decrets i unes lleis tan justos com aquesta llei que jo avui us proposo?»⁴⁹ Em plau observar, tanmateix, que el que està disposat en la constitució, en la qual el rei parla i les Corts hi consenten, és diferent en els capítols de les Corts, en els quals les Corts proposen i el rei assenteix.⁵⁰ De seguida Carles es mostrà idoni per a aquest regne i animà el poble a defensar la causa comuna de tal manera que sota aquest rei —llevat que un capgirament fatal per a tots els regnes exigís una altra cosa— semblava que calia esperar una sort millor. Però, tenint en compte la cessió del regne d'Espanya, es podria dir amb Terenci, en el *Formiò*: